

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE



PODNIKOVÁ EKONOMIKA

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS
Právní a neprávní regulace ve sportu

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)
Leden / 2015

JMÉNO A PŘÍJMENÍ / STUDIJNÍ SKUPINA
Sandra Pangrácová / PPE07

JMÉNO VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
PhDr. Jaroslav Nekola

PROHLÁŠENÍ STUDENTA
Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracoval/a samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použil/a pouze literární prameny v práci uvedené. Jsem si vědom/a skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo. Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užil/a, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř. k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění. Datum a místo:

PODĚKOVÁNÍ
Rád/-a bych tímto poděkoval/a vedoucímu bakalářské práce, za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytl/a při zpracování mé bakalářské práce.

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN
1. Cíl práce: Hlavním cílem bakalářské práce je rozbor konkrétních sporů spojených s dopingovými kontrolami profesionálních sportovců v národním i mezinárodním měřítku. Dále popis problematiky právní a neprávní regulace sportovní činnosti a definice pravidel, které se týkají dopingů.
2. Výzkumné metody: V bakalářské práci byly použity tyto metody psaní odborného textu: literární rešerše, rozbor, komparace, dedukce.
3. Výsledky výzkumu/práce: Výsledkem práce je vyhodnocení postupů, které se využívají k porušování antidopingových pravidel. Kategorizace sportů, ve kterých se doping objevuje nejčastěji.
4. Závěry a doporučení: Standartní kontroly jsou účinné, nejsou-li realizované zakázané metody. Velmi důležitý je boj s dopingem a zavedení právní a neprávní formy regulace.
KLÍČOVÁ SLOVA
Antidopingový kodex Doping Sportovní právo

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1. Main objective:

Main purpose of this work is analysis of concrete disputes joined with dope checks of professional sportsmen in national as well as international scale. Further description of issue of legal and non-legal regulation of sporting activities and definition of rules relating to dope.

2. Research methods:

In this work are used these methods of scholarly writing: literature review, comparison, analysis, deduction.

3. Result of research:

The result of the work is evaluation of procedures used for contravening of anti-dope rules. Categorization of sports where dope is mostly occurring.

4. Conclusions and recommendation:

Standard checks are effective only when forbidden methods are not realized. Struggle with dope is very important as well as introduction of juridical and non-juridical regulation form.

KEYWORDS

Sports law
Doping
Anti-doping code

JEL CLASSIFICATION

C83: Survey Methods, Sampling Methods
K10: General
L83: Sports, Gambling, Recreation, Tourism

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Pangrácová Sandra
Studijní program:	Ekonomika a management
Studijní obor:	Podniková ekonomika
Studijní skupina:	PPE 7
Téma:	Právní a neprávní regulace ve sportu
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	1. Důvody intervence práva do sportu. 2. Autonomie sportovních pravidel. 3. Vztah sportovních rozhodčích orgánů k soudům. 4. Mezinárodní právní aspekt sporů ve sportu. 5. Příklad porušení sportovních pravidel a jeho řešení.
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	KARLÍK, M. <i>Právo ve sportu</i>. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-532-1. SLUKA, T. <i>Profesionální sportovec</i>. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. ISBN 80-90360-5-5. NOVOTNÝ, J. <i>Sport v ekonomice</i>. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-666-0. GARDINER, S. <i>Sports Law</i>. 1. vyd. Cavending Publishing. ISBN 1-85941-84-5. COTTEN, D. <i>Law for Recreation and Sport Management</i>. Iowa: Kendal/Hunt Publishing, 2001. ISBN 1-8921-2945-0.
Vedoucí práce:	PhDr. Jaroslav Nekola

Prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 1. 2. 2014

Podepsal: Milan Žák
Organizace: Vysoká škola
ekonomie a managementu, o.p.s.
Datum podpisu: 31.1.2014

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

PRÁVNÍ A NEPRÁVNÍ REGULACE VE SPORTU

Obsah

1	Úvod.....	1
	Teoreticko-metodologická část	3
2	Regulace sportu.....	3
2.1	Důvody intervence práva do sportu a autonomie sportovních pravidel	3
2.2	Sportovní normy a legislativa spojená s realizací sportovních aktivit a její výkon	5
2.3	Regulační orgány a instituce na národní a mezinárodní úrovni	8
3	Doping	11
3.1	Definování problematiky dopingu.....	11
3.2	Regulace a regulační orgány v oblasti dopingu.....	14
4	Cíl a metodika práce	19
	Analyticko-praktická část.....	21
5	Rozbor případů porušování antidopingových pravidel v ČR	21
6	Rozbor.....	23
6.1	Mezinárodní statistika dopingových případů, vývoj regulačních nástrojů.....	23
6.2	Konkrétní případy porušování pravidel a jejich řešení.....	25
6.3	Diskuze	28
7	Závěr	30

LITERATURA

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Tabulka 1 Počet případů dopingů v ČR a sportovní odvětví, ve kterých se vyskytovaly za období 2004-2014.....	21
Obrázek 1 Grafické znázornění sportovních disciplín s nejvyšším počtem dopingových případů v období 2004-2014	22
Obrázek 2 Grafické znázornění četnosti výskytů dopingových případů v rámci sportovních odvětví na mezinárodní úrovni (<i>blog.ihned.cz, 2014</i>).....	23
Obrázek 3 Grafické znázornění srovnání států s nejvyšším výskytem dopingových případů za sledované období (<i>blog.ihned.cz, 2014</i>)	23

1 Úvod

Každá oblast činnosti člověka vyžaduje adekvátní regulaci, která zajistí její harmonické fungování. Mezilidské vztahy, ať už se jedná o formu pracovní nebo osobní, se řídí pravidly většinové společnosti, jejichž povaha a vymahatelnost je založená na morálních nebo právních principech, které poskytují patřičné a spravedlivé řešení potenciálních neshod či sporů. Regulace sportovních aktivit představuje složitý systém řídicí se specifickými pravidly v závislosti na sportovním odvětví a míře profesionality. Řízením, dozorováním a řešením případných sporů v oblasti sportovních aktivit jsou pověřeny právní i neprávní subjekty spolupracující na různé úrovni.

Definování právních aspektů sportu není snadné, zejména vzhledem k nejednotné legislativě, která by komplexně upravovala veškeré oblasti sportovní činnosti. Neexistence jednotné legislativy a diferenciací organizací, které se zabývají neprávní regulací sportu, mohou mít za následek rozdílné vyhodnocení sporu vyžadující intervenci právního subjektu do procesu jeho řešení, i přesto, že napříč sportovními odvětvími platí pravidlo stejného trestu za stejný přečin. Zásah právního subjektu bývá ve větším podílu případů spojen se standardní právní problematikou týkající se občansko-právních nebo obchodně právních sporů, jelikož komercializace a nadnárodní charakter prestižních sportovních soutěží činí ze sportovních aktivit specifický typ průmyslu zaměstnávající značný podíl pracovníků širokého spektra povolání.

Kromě ekonomické problematiky je výraznou oblastí vyžadující některou formu regulace zachování rovné a spravedlivé soutěže. Pravidla, kterými se tato oblast regulace sportu řídí, bývají zpravidla stanovená autonomními organizacemi sportovního odvětví a jejich plnění je dozorováno příslušnými orgány. Intervence standardního práva při řešení sporů v těchto případech bývá vyžadována pouze ve specifických případech. Jedná se například o spory týkající se sportovních úrazů nebo rozhodnutí antidopingové kontroly v případech procesního pochybení disciplinárních orgánů.

Dalším významným faktorem, který ztěžuje řešení regulace sportovních aktivit je nadnárodní charakter odvětví. Strukturalizace regulačních orgánů je tak navázána jednak na jednotlivé sportovní organizace a spolky, jednak na konkrétní soutěže. Postup, metodologie a věcná příslušnost řešení sporů autonomními i civilními orgány je pak dána několika samostatnými legislativními požadavky, které je nutné dodržovat.

Cílem této práce je obecně definovat způsoby právní a neprávní formy regulace různých sportovních činností, historii vývoje regulačních nástrojů a orgánů a charakterizovat jejich aktivity. V teoreticko-metodologické části je provedena rešerše zaměřená všeobecně na problematiku regulace sportu a posléze konkrétně na problematiku zneužívání látek, které podporují zvýšení výkonnosti nebo analogických typů farmak (doping). Na teoretická východiska navazuje analyticko-praktická část, jejímž stěžejním

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

úkolem je provedení rozborů konkrétních sporů spojených s dopingovými kontrolami profesionálních sportovců v národním i mezinárodním měřítku.

Výstupem je kategorizace sporů na základě typologie přestupku a rozhodnutí příslušného orgánu společně s posouzením nutnosti a míry intervence civilních právních regulačních orgánů v rámci definované kategorie.

Teoreticko-metodologická část

2 Regulace sportu

Hlavním důvodem právní i neprávní formy regulace sportovních aktivit je zajištění spravedlivých podmínek pro všechny účastníky sportovní soutěže, její rovnováhy a integrity. Regulace sportovních aktivit probíhá v několika rovinách a úrovních, která zahrnují jednak samotná „pravidla hry“ konkrétního sportu, pravidla pro účast v soutěži, pravidla pro realizaci soutěže, pravidla přípravy na účast v soutěži a navazujícího vzdělávání, pravidla pro zajišťování soutěže a občanské a obchodní vztahy týkající se sportovních organizací, spolků a událostí a trestně-právní odpovědnost za způsobené úrazy nebo zneužívání farmak (Hamerník, 2012, s. 14-16). Míra intervence civilních regulačních orgánů je v jednotlivých rovinách odlišná. Regulace v rovině posuzování, dodržování pravidel konkrétního sportu je například výhradně v kompetenci neprávních regulačních orgánů (rozhodčích, komisařů), jejichž odborný přístup nelze nahradit posouzením laického civilního orgánu. Regulace v oblasti občanských a obchodních sporů na druhou stranu spadá téměř výhradně do kompetence civilních orgánů, jelikož se řídí státní legislativou. V následujících podkapitolách bude obecně popsána problematika regulace sportu právní i neprávní a vztah autonomních rozhodčích orgánů a civilních soudců.

2.1 Důvody intervence práva do sportu a autonomie sportovních pravidel

Intervence civilní judikatury do sportu může nabývat formy přímé nebo nepřímé (Kubíček, 2012, s. 55). Přímou intervencí se rozumí zásah, který může dosáhnout povahy „*absolutního zákazu sportovního odvětví, jinak se projevuje vydáváním právních norem s přímým dopadem na pravidla sportovní disciplíny či odvětví*“ (Kubíček, 2012, s. 55). Nepřímá intervence bývá spojena s řešením sekundárních následků sportovní činnosti, např. zodpovědnosti za úraz způsobený během sportovní soutěže. Míra intervence civilního práva do sporů v oblasti sportu pak úzce souvisí s autonomií sportovních pravidel, přičemž zásah civilního práva by měl být spojen s všeobecným veřejným zájmem na řešení dané problematiky. V praxi se veřejným zájmem rozumí zejména řešení sporů v oblasti „*korupčních a dopingových afér, nárůst násilí fanoušků při zápasech a další*“ (Kubíček, 2012, s. 56). V současné době je jako jeden z hlavních argumentů pro intervenci právních nástrojů do sportovních aktivit snaha o ochranu „*sociální hodnoty sportu*“ při jeho narůstající komercializaci a medializaci (Kubíček, 2012, s. 56).

Názory na potřeby autonomie regulace se různí a na základě vývoje a již vyloučených modelů fungování sportovních organizací je absolutní autonomie bez omezení civilními právními zásahy takřka nemyslitelná a to zejména kvůli rozmanitosti oblastí, do kterých zasahuje.

Kubiček (2012, s. 56) rozlišuje dvě základní roviny, ve kterých se nutnost intervence civilního práva diametrálně liší. Jedná se o normalizaci v užším a širším smyslu. Normy a pravidla jsou v **užším smyslu** spojena s aktivním výkonem sportovní činnosti. Jedná se o přečiny na úrovni porušování pravidel daného sportu. V tomto případě je autonomie sportovní regulace téměř úplná, k intervenci civilního práva dochází pouze v nepřímé formě, zpravidla jako doplnění sportovní normy. O možnost dovolání se soudního přezkumu rozhodnutí autonomních orgánů sportovní regulace v případě, že se jedná o podezření z porušení procedurálních stránek rozhodčího sportovního orgánu. Sportovní činnost v **širším smyslu** Kubiček (2012, s. 57) chápe jako doprovodné aktivity zahrnující např. správu dotací, organizace soutěžních a jiných sportovních událostí, sponzoring a pracovně-právní závazky. V tomto smyslu se v případě jejich existence regulace sportovní činnosti řídí obecnými právními normami (občanský a obchodní zákoník, daňový zákon apod.).

Králík (2001, s. 115) uvádí přístupy k míře autonomie sportovní regulace na světové úrovni. V této souvislosti hovoří o dvou fenoménech týkající se – faktické autonomii sportu, tedy oprávnění sportovních orgánů samostatně rozhodovat v právních záležitostech, které jsou upraveny i civilními normami, a jeho přílišném zprávnění, tedy pokusu o komplexní judikaturu, jejíž realizace by ovšem vyžadovala utvoření speciálního odvětví sportovního práva. Praktické způsoby regulace sportovní činnosti jsou aplikovány tak, aby nedocházelo ani k jednomu z těchto fenoménů. Králík (2001, s. 110) dále uvádí teoretické přístupy k této problematice různých odborníků v oblasti. Jedná se například o koncepci S. Gardinera (dle Králík, 2001, s. 110), který prosazoval vyšší míru intervence civilních orgánů do sportovních sporů z obavy, že autonomní sportovní normy, které nemají právní základ, nejsou patřičnými nástroji vymahatelné a disponují statutem společenské normy, by mohly bez zásahu práva vytvářet precedens neopodstatněného řešení sporů. Naproti tomu J. Hora a J. Jerdych (dle Králík, 2001, s. 110) prezentovali liberálnější přístup založený na výlučné regulaci mezi sportovními orgány zejména s ohledem na délku řešení sporů soudní cestou. A. Kijowski (dle Králík, 2001, s. 111) navrhoval úpravu, která by omezovala intervenci civilních soudů pouze v případě, že by problematika sporu zasahovala do jiné zájmové oblasti (např. ekonomiky, médií apod.). H. Latz (dle Králík, 2001, s. 111) předkládá názor, že regulace sportu by měla být realizována civilními právními normami, ale je nutné stanovit rámec jejich zásahu. Vhodnosti takového zásahu se zabývali Zauli a Grayson, tvořící názorové protipóly. Zatímco Zauli dle Králíka (2001, s. 111-112) požadoval úplnou autonomii sportovních regulačních orgánů, Grayson dle Králíka (2001, s. 112) předkládal názor potřeby maximální civilní intervence.

Rozcházení se odborných názorů na problematiku intervence civilních, právních a regulačních orgánů převládají dodnes, zejména vzhledem k neodbornosti zástupců obecného práva ve věcech sportovních sporů. Označit hranice potřeby ingerence právních norem je složité v případech, kde spadají do kompetence obou typů regulačních orgánů, jakými jsou již zmiňované korupční nebo dopingové kauzy

nebo trestně-právní odpovědnost za způsobení úrazu. V těchto případech se pak hovoří o průniku právní i neprávní formy regulace sportu.

2.2 Sportovní normy a legislativa spojená s realizací sportovních aktivit a její výkon

Realizace sportovních aktivit je regulována několika kategoriemi norem zahrnujících jak sportovní, tak právní problematiku. Na úrovni sportovní lze hovořit o regulaci národní a mezinárodní. Sportovní normy jsou tvořeny specifickými sportovními organizacemi a lze je dle Kubíčka (2012, s. 75-78) rozdělit podle následujících kritérií:

- **normativní akty na národní úrovni** zahrnující podmínky členství v asociacích spojených s typem provozovaného sportu,
- **autonomní interní normy** dále členěné jako normy stanovující pravidla vykonávaného sportu, legislativní normy na mezinárodní úrovni (většinou vytvořené nadnárodními sportovními organizacemi v souvislosti s konkrétním typem provozovaného sportu nebo soutěže), u nichž je vždy vyžadován přezkum shody s mezinárodním, evropským a národním právem, a legislativa národní povahy regulující pravidla domácích soutěží v souladu s globálními normami a směrnici.

Sportovní normy jsou vytvářeny za účelem zachování povahy sportu jako odvětví dobrovolné společenské činnosti. Z tohoto pohledu by měly zajistit dodržení základních principů týkajících se sportu, kterými jsou dle Králíka (2001, s. 154-157):

- **zásada systematizace** – založená na předpokladu hierarchické struktury nadřazených a podřazených norem, přičemž normy nižšího rozsahu musí být v souladu s požadavky norem větší působnosti,
- **princip efektivnosti** – sportovní normy musí zohledňovat požadavky vyplývající z povahy sportu, morální i právní,
- **princip souladu s mezinárodními normami** – sportovní normy musí být primárně tvořeny s ohledem na mezinárodní normy právního charakteru a respektem k neprávním mezinárodním normám,
- **princip garance a ochrany** – zajišťující „rychlé a efektivní dosažení a prosazení zákonných práv subjektů vystupujících ve sportovních vztazích, aniž by to bylo na úkor funkčnosti a podstaty sportu zejména z časového hlediska,“ (Králík, 2001, s. 155)
- **princip prevence** – ukládající vytváření sportovních norem tak, aby prioritně eliminovali podmínky vzniku sporů,

- **princip kvalitativní a kvantitativní korelace** – hovořící o nutnosti zachovávat přiměřené množství právních i neprávních regulačních norem ponechávajících sportovním aktivitám povahu dobrovolné účasti,
- **princip adekvátního zajištění** – požadující podporu sportovní činnosti na úrovni „*institucionální, finanční, organizační, materiální a personální*,“ (Králík, 2001, s. 155)
- **princip kontroly** – stanovující funkci kontrolních orgánů, které by měly být přednostně nestátního charakteru a prosazovat dodržování principů fair play a morálních zásad, musí ovšem také být schopny zasáhnout v případě sportovních nebo civilních přestupků nebo trestních činů. Mechanismus kontroly musí být prováděn ve dvou stupních – na úrovni autonomní orgánů, který je dále regulován patřičným a definovaným způsobem formou civilního právního regulačního orgánu, který zajistí legitimní sankce nebo opravné prostředky v případě nesrovnalostí v rozhodnutí neprávních regulačních orgánů,
- **princip vzdělávání** – pro zachování úrovně sportovních aktivit i jejich společenského dopadu, zvyšování odbornosti na úrovni sportovních, ale i morálních a etických pravidel, by mělo být požadováno od sportovních funkcionářů, trenérů, rozhodčích i profesionálních nebo amatérských sportovců,
- **princip vyváženosti práv a povinností** – definující sportovně-smluvní vztahy k dosažení požadovaného účelu,
- **princip komplexnosti** – vylučující duplicitu nebo rozpor norem vyplývající z nejednotné úpravy, vytváření norem by mělo tedy vyplývat z všeobecně přijímaných zásad a sjednocovat rámec právní i neprávní regulace,
- **princip znalosti sportovního práva** – vyžadující obeznámení s a dodržování právních i neprávních regulativ všemi účastníky sportovních a sportovně-právních vztahů,
- **princip obecnosti úpravy** – každá právní i neprávní norma musí platit v obecném znění napříč odvětvími sportu vylučujícím selektivní úpravu,
- **princip normativní jistoty** – jasné vymezení práv a povinností subjektů účastnících se sportovní činnosti v souladu se všemi principy sportovního práva.

Vývoj sportovní legislativy, tedy právních norem upravujících sportovní činnost, měl různý vývoj závislý na politických národních a mezinárodních podmínkách regionu sdružujícího sportovce v rámci typologie soutěží. Mnoho mezinárodních dokumentů je zaměřeno pouze na určité oblasti lidské sociokulturní a ekonomické činnosti, problematiku sportovních aktivit však vůbec neupravuje.

Jedním ze zásadních mezinárodních legislativních dokumentů, který se zabývá právy a povinnostmi spojenými s provozováním sportu je **Evropská Charta sportu pro všechny** přijatá v roce 1974 Radou Evropy, jejímž hlavním požadavkem bylo vytvořit adekvátní podmínky pro sportovní činnost a její dostupnost na všech společenských úrovních. Druhým významným dokumentem je **Mezinárodní Charta tělesné výchovy a sportu**, která „vznikla v roce 1978 a byla oficiálně uznána více než 160 členskými zeměmi UNESCO“ (Králík, 2001, s. 171). Obsah dokumentu je analogický obsahu Evropské Charty sportu pro všechny, doplňuje jej však o důležitost vytváření podmínek pro sportovní činnost dětí a mládeže. V roce 1992 byla přijata **Evropská charta sportu**, která tvoří základní dokument vymezující funkci sportu v rámci záměrů Evropské unie (Králík, 2001, s. 168-171). V roce 2007 byla vydána tzv. **Bílá kniha o sportu**, kterou se stanoví veškeré mezinárodní legislativní úpravy sportovních činností v rámci Evropské unie. V tomto dokumentu je vymezen přínos a záměr podpory sportu v Evropské unii a ustanovení zvláštní komise pro správu sportovních záležitostí (Novotný, 2011, s. 242). V roce 2009 byla přijata **Lisabonská smlouva**, která v článku 6 „vymezuje pravomoc pro aktivity, jimiž podporuje, koordinuje nebo doplňuje činnost členských států, mimo jiné i v oblasti sportu.“ (Kubíček, 2011, s. 59) S legislativní úpravou doplňujících sportovních aktivit souvisí **Evropská úmluva k diváckému násilí** „a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech, ke které ČR přistoupila v roce 1995 a Rozhodnutí Rady Evropy č.2007/412/SVV o bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy mezinárodního rozměru.“ (Kubíček, 2011, s. 59)

Legislativní úprava sportu na národní úrovni České republiky nabývá formu tzv. nekonstitučního sportu. Tento výraz vyjadřuje minimální právní regulaci specifickými zákony. Fungování sportovních organizací a institucí je realizováno na základě obecných zákonů, např. organizace vznikají a „*odvozují svá práva od ústavně zakotvené svobody sdružování v článku 20 Listiny základních práv a svobod.*“ (Kubíček, 2012, s. 37) Základní problematiku přímo se týkající sportovních aktivit upravuje zák. 115/2001 Sb. o podpoře sportu upravující přístup státu a regionálních správních orgánů k zajištění podmínek pro realizaci sportovních aktivit v souladu evropskou a mezinárodní legislativou. Mimo základní definice podpory sportu státními institucemi jsou v zákoně také vymezeny požadavky na provoz sportovních zařízení (Zák. č. 115/2001 Sb.). Dalším legislativním dokumentem zabývajícím se úpravou sportovní činnosti je zák. 60/2000 Sb. upravující duševní ochranu olympijských symbolik. Vyjma tyto dva zákony upravuje právní rámec týkající se výhradně sportovních aktivit v užším smyslu několik podzákonných vládních usnesení o jejich podpoře a realizaci.

Sportovní činnost chápána v širším smyslu zahrnující trestně-právní odpovědnost jednání a občansko-právní a obchodní vztahy je upravena a regulována obecnou legislativou. V tomto směru jsou tedy spory a trestné činy, uzavírání smluv, daňová povinnost a další související právní úkony a situace řešeny obecně platnými, věcně

příslušnými zákony (občanský zákoník, obchodní zákoník, trestní zákoník a řád, zákon o daních apod.) (Kubíček, 2011, s. 60).

2.3 Regulační orgány a instituce na národní a mezinárodní úrovni

Rozdíl mezi regulačními orgány a institucemi v oblasti sportu spočívá v jejich činnosti. Zatímco regulační instituce se zabývají vytvářením a úpravou sportovních norem, regulační orgány jsou pověřeny jejím vymáháním. Obě funkce pak plní sdružující organizace, které jednak vytváří pravidla vstupu, členství a účasti na soutěžích, jednak disponují orgánem kontroly plnění těchto pravidel. Regulační instituce, sdružující organizace i orgány lze rovněž dělit dle působnosti na mezinárodní, evropské a národní.

Nejvýznamnějšími institucemi na mezinárodní úrovni jsou **Mezinárodní organizace sportovního práva** a **Mezinárodní organizace sportovních právníků**. Obě instituce se zabývají vytvářením normativních požadavků na sportovní činnosti, přičemž Mezinárodní organizace sportovního práva se zabývá především „*právní a etické problémy v oblasti sportu a tělesných aktivit*“ (Králík, 2001, s. 164), zatímco Mezinárodní organizace sportovních právníků řeší postavení sportovců v rámci právních i neprávních sporů (Králík, 2001, s. 164). Funkci sdružujících organizací na této úrovni plní **Mezinárodní olympijský výbor** fungující na základě tzv. Olympijské charty. Mezinárodní olympijský výbor je zastřešující organizací pro národní olympijské výbory a jako takový plní funkci rozhodovacího orgánu vyšší instance, tj. na základě podání odvolání přezkoumává rozhodnutí regulačního orgánu národního olympijského výboru. (Kubíček, 2012, s. 99)

Na evropské úrovni je věcně příslušných několik institucí. První z nich je **Evropská komise**, která každoročně organizuje tzv. Evropské sportovní fórum. Na tomto fóru se setkávají představitelé sportovního průmyslu, vzdělávacích institucí a dalších osobností s cílem řešení aktuálních otázek v odvětví. Součástí Evropské komise jsou také významné dílčí instituce – „*Rídící výbor Rady Evropy pro sport, Evropská konference ministrů zodpovědných za sport, Evropské sdružení národních nestátních sportovních zastřešujících organizací, Evropská sportovní komise, Evropský olympijský výbor a Evropská odborná sdružení*.“ (Sluka, 2007, s. 53) Další významnou institucí je **Evropský soudní dvůr**, který vytváří precedenty pro řešení soudních sporů zasahujících do několika států, jejichž řešení na národní úrovni není možné. (Sluka, 2007, s. 53-54) Neprávní institucí na evropské úrovni je tzv. ENGSO (Evropská nevládní sportovní organizace) – zastřešující organizace sdružující národní sportovní svazy, která je zaměřená na rozšiřování působnosti sportu v rámci různých oblastí lidského života. (Kubíček, 2012, s. 99)

V souvislosti s národní úrovní uvádí Kubíček (2012, s. 94-96) několik typů institucí. **Státní** instituce se zabývají zejména určitým typem podpory (finanční, materiálové, nemovitě) sporty.

Jedná se o segmenty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany. Dalším typem jsou **sdužující organizace**, které plní funkci jak institucionální, tak podpůrnou. Do této kategorie patří zastřešující organizace jako Český svaz tělesné výchovy (od roku 2012 Česká unie sportu), Český olympijský výbor, Česká obec sokolská, Orel a další. Kromě zastřešujících organizací sdužujících různé odvětví sportu jsou dalšími institucemi samostatné svazy se specifickým zaměřením. (Kubíček, 2012, s. 94-95)

Regulační orgány představují právní instituce a neprávní organizace zabývající se kontrolou plnění pravidel, vedením a řešením mimosoudních sporů. Na mezinárodní úrovni tuto funkci plní např. Sdužující organizace mezinárodní olympijský výbor, z jehož iniciativy vznikl **CAS** (Rozhodčí soud pro sport). Organizace, která je nezávislá na jakékoli sportovní organizaci. Výhodou tohoto orgánu je v porovnání s civilními soudy krátká doba vydání rozhodnutí díky odbornému zaměření osob s oprávněním rozhodovat (Hamerník, 2012, s. 13). Orgány nižší instance jsou mezinárodní organizace sdužující sportovce určitého odvětví (např. cyklistická, fotbalová, hokejová). Vlastní regulační orgány mají také organizátoři sportovních akcí mezinárodního charakteru. Rozhodnutí všech těchto autonomních regulačních orgánů pak přezkoumává CAS. Na evropské úrovni plní funkci regulačního a rozhodčího orgánu Evropský soudní dvůr, mimosoudní řešení sporů je výsadou zastřešujících organizací. Komplexní zastřešující organizace na evropské úrovni zřízena nebyla.

Na národní úrovni představují regulační orgány zejména pověřené **arbitrážní komise**, které si volí samostatně každá sdužující organizace jako orgán kontroly a dohledy. Kromě těchto orgánů však existují i specificky zaměřené orgány regulace, např. **Antidopingový výbor** zřízen na základě přijetí Evropské antidopingové úmluvy k plnění funkce kontrolní, legislativní, informační a výchovné (viz také 0). Univerzálním arbitrážním orgánem pro řešení sporů ve všech sportovních subjektech je Rozhodčí komise Českého olympijského výboru.

Obvyklé **trendy řešení sporů** na mezinárodní úrovni uvádí ve své publikaci Králík (2001, 121-122) ve formě parafráze odborníka v této problematice – Nafzigera. Nafziger empiricky stanovil těchto osmi základních trendů:

- národní sportovní orgány řeší spory se svými členy prostřednictvím administrativního nebo arbitrážního řízení,
- mezinárodní federace přezkoumávají rozhodnutí národních orgánů, rozpor rozhodnutí je řešen arbitráží,
- „*národní olympijské výbory mohou intervenovat ve sporech týkajících se účasti sportovců v sankcionované soutěži,*“ (Králík, 2001, s. 121)
- mezinárodní olympijský výbor přezkoumává a přehodnocuje rozhodnutí národních olympijských výborů,

- k intervenci civilního právního orgánu je přístupováno až po vyloučení možnosti řešení sporu administrativním nebo jiným mimosoudním způsobem, civilní proces musí splňovat aspekty „podání žaloby, adekvátního zajištění procesu a práva pro obviněné, přijatelnost a oprávněnost žaloby a vhodnost prostředí,“ (Králík, 2001, s. 121)
- účastníci sportovních činností se v záležitostech sporů obracejí na civilní soud, zejména v případě neexistence adekvátní regulace autonomními orgány, soudy většinou potvrdí rozhodnutí autonomního orgánu nebo federace (zejména z důvodu nízké odbornosti)
- při uzavírání mezinárodního kontraktu si smluvní strany mohou vybrat jednu z národních úprav, při neshodách rozhoduje příslušný sportovní orgán,
- „stát obvykle posuzuje a potvrzuje výsledek arbitrážního nebo soudního řízení v souladu s vlastními zákony, mezinárodními dohodami a zásadami shody, reciprocity a právní spolupráce.“ (Králík, 2001, s. 122)

3 Doping

Komercializace sportu vytváří na profesionální sportovce výrazný tlak k podávání co nejlepších výkonů. Odklon od chápání sportu jako formy zábavy nebo národní cti, který převládal zejména v první polovině minulého století a vytvoření komplexního sportovního odvětví zábavného průmyslu, vede k výrazné přeměně vnímání vítězství z překonání osobních možností, k formě kariérního úspěchu s vysokým finančním ohodnocením. Toto pojetí, jehož vývoj se zaznamenává přibližně v řádu posledních třiceti let, má v některých oblastech profesionálního sportu za následek zvýšený příjem podpůrných látek. V zájmu zachování rovnováhy sportovní soutěže, spravedlivého hodnocení a také s ohledem na propagaci zdravého životního stylu, jíž se sportovní organizace účastní, je takovýto typ zvyšování výkonu sportovce striktně zakázán a postihován vysokými sankcemi. Doping je jednou z problematik, u které při řešení sporů dochází k průniku právní a neprávní formy regulace sportovních sporů s různou mírou intervence civilních soudů.

3.1 Definování problematiky dopingu

Doping je definován jako zneužívání farmaceutických, ale i přírodních látek zvyšujících výkonnost při sportovní činnosti. Pyšný (2006, s. 8) uvádí negativní formu definice dopingu, vymezující jej jako porušení antidopingových pravidel v souladu se Světovým antidopingovým kodexem, mezi která patří:

- „*přítomnost zakázané látky či jejích metabolitů nebo indikátorů v těle sportovce,*
- *použití, nebo pokus o použití zakázané látky nebo metody,*
- *odmítnutí, nebo nedostavení se k odběru vzorku bez náležitého důvodu po výzvě, nebo jiný způsob vyhýbání se dopingové kontrole,*
- *porušení požadavků týkajících se dostupnosti sportovce pro kontrolu mimo soutěž včetně neposkytnutí požadované informace o pobytu a vyhýbání se testům,*
- *podvádění, nebo pokus o podvádění v průběhu kterékoliv části dopingové kontroly,*
- *držení zakázaných látek a látek umožňujících zakázané metody,*
- *nelegální nakládání s jakoukoliv zakázanou látkou a látkou umožňující zakázané metody,*
- *podávání či pokus o podání zakázané látky nebo aplikace metody sportovci nebo podporování, podněcování, navádění, napomáhání nebo jiná prokázaná spoluplava.“ (Pyšný, 2006, s. 8)*

Rozšiřování zneužívání podpůrných látek na úrovni profesionálního sportu bylo důvodem pro zřízení Světové antidopingové agentury – sdružující organizace, jejíž národní složky (v ČR se jedná o Český antidopingový výbor) plní přidělené funkce se záměrem zachování rovnováhy v rámci sportovních soutěží. Hlavním dokumentem, kterými se tyto dílčí organizace řídí, je **Světový antidopingový kodex**, na jehož základě byl vytvořen antidopingový program s cílem: (Pyšný, 2006, s. 9)

- „chránit základní právo Sportovců na účast ve sportu bez dopingů, propagovat zdraví, spravedlnost a rovnoprávnost pro všechny Sportovce,
- zajistit harmonizaci, koordinaci a efektivitu mezinárodních i národních antidopingových programů s ohledem na kontrolu a prevenci dopingů.“ (Pyšný, 2006, s. 9; www.antidoping.cz)

Kromě tohoto dokumentu jsou na mezinárodní úrovni platné tzv. **Mezinárodní standardy** (stanovující metodiku provádění dopingové kontroly, systém udělování výjimek a omluv z kontroly a akreditaci kontrolním laboratorům) a **Modely nejlepší praxe** (soubor praktických provedení kontrol). V dokumentech jsou mimo jiné také definovány konkrétní zakázané druhy farmak. (Pyšný, 2006, s. 9)

Světový antidopingový kodex byl poprvé vydán v roce 2003 a v reakci na nové požadavky a skutečnosti je dále upravován. Aktuální verze dokumentu je z roku 2009. Obsah dokumentu je závazný a stanovuje nakládání se seznamem látek, které jsou vyloučené z užívání sportovci (seznam zakázaných látek), metody a metodiku pro provádění antidopingové kontroly a definuje sankce za porušení antidopingových pravidel. (Světový antidopingový kodex, 2009, s. 1-60)

Seznam zakázaných látek tvoří přílohu Světového antidopingového kodexu, dle doporučení odborníků jej Světová antidopingová asociace pravidelně doplňuje. Seznam je rozdělen na tři hlavní části zahrnující látky zcela zakázané (skupina S0-S5), zakázané metody (M1-M3) a látky vyloučené z užívání v průběhu soutěže (látky zakázané v soutěži, S6-S9). Doplňující část vymezuje látky, které jsou zakázány pouze v některých sportech. Aktuální znění Seznamu je platné od 1.1.2014 a obsahuje následující zakázané substance a farmaka zcela vyloučené z užívání profesionálními sportovci: (The 2014 Prohibited List, 2014, s. 1-6)

- **S0 - neschválené farmaceutické látky** (u nichž ještě nebyly dokončeny klinické testy),
- **S1 - anabolika** (látky podporující rychlejší růst živé hmoty a regeneraci, všechna anabolika jsou zakázána) – do této skupiny patří anabolické androgenní steroidy (AAS) a ostatní anabolika,
- **S2 - peptidové hormony, růstové faktory a příbuzné látky** (látky podporující růst živé hmoty) – do této skupiny patří erytropoetिनové stimulanty (skupina

EPO), choriový gonadotropin (CG) a luteinizační hormon (LH), kortikotropiny a růstové hormony,

- **S3 - beta-2 agonisté** (primárně užívané k léčbě astmatických onemocnění, užívají se k relaxaci hladkého svalstva) – jedná se především o farmaka určená k inhalaci, proto jsou některá ze zákazu vyloučená,
- **S4 - hormony a metabolické modulátory** (látky ovlivňující činnost orgánů) zakázané jsou pouze některé látky, mezi které patří inhibitory aromatázy, selektivní modulátory estrogenních receptorů (SERM), ostatní antiestrogenní substance, funkční modifikátory myostatínu a metabolické modulátory (inzulíny a další antagonisté),
- **S5 – diuretika a jiné maskovací látky** (diuretika ovlivňují ledviny a společně s dalšími skupinami látek napomáhá vylučování nežádoucích zbytkových látek z těla) jedná se zejména o diuretika, desmopressiny, plasmaexpandery a probenecidy.

Dopingové metody představují externí nebo interní způsoby manipulace výsledky testů ke zkreslení jejich výsledků. Skupina dopingových metod dle Seznamu zakázaných látek rozdělena do tří následujících kategorií: (The 2014 Prohibitet List, 2014, s. 7)

- **M1 - manipulace s krví a krevními složkami** zakazující zavádění jakéhokoliv typu krve nebo krevních složek do oběhového systému, umělé zvyšování příjmu kyslíku aplikací příslušných prostředků vyjma doplňkového kyslíku a také jakoukoli nitrožilní manipulaci krví fyzikálními nebo chemickými prostředky,
- **M2 – manipulace chemická nebo fyzikální** zahrnující zejména úpravu odebraného vzorku moči substitučními látkami (např. protézami) a nitrožilní infúze nebo „*injekce více než 50 ml za 6 hodin, s výjimkou těch, které legitimně přijatých v průběhu nemocničních zákroků nebo klinických zkoušek.*“ , (The 2014 Prohibitet List, 2014, s. 7)
- **M3 – genetický doping** ovšem jenom takový, který je potenciálně schopen zvýšit výkonnost sportovce, založený na transferu „*polymerů nukleových kyselin nebo analogů nukleových kyselin*“ nebo „*použití normálních nebo geneticky modifikovaných buněk.*“ (The 2014 Prohibitet List, 2014, s. 7)

Třetí hlavní část seznamu zakázaných látek představuje skupina substancí, jejichž aplikace je zakázána v průběhu soutěže. Do této skupiny jsou zařazeny následující látky: (The 2014 Prohibitet List, 2014, s. 8-9)

- **S6 – stimulancia** (stimulanty, látky užívané pro „*povzbuzení ostražitosti, čilosti, redukci pocitu únavy a zvýšení soutěživosti a agresivity*“ (Nekola, 2000, s. 41)), které se dále dělí na nespecifikované stimulanty (amfetaminy, kokain a další) a specifikované stimulanty (např. efedrin, adrenalin, pseudoefedrin a další),

- **S7 – narkotika** (omamné látky) zahrnující morfin, oxykodon, metadon a další,
- **S8 - kanabinoidy** přírodní (kanabis, hašiš, marihuana) i umělé (THC, JWH18 a další),
- **S9 – glukokortikosteroidy** (látky užívané k eliminaci zánětu, www.doping-prevention.sp.tum.de) nesmí být před začátkem a v průběhu soutěže podány orálně, nitrožilně, nitrosvalovou aplikací ani rektálně.

Tři hlavní části jsou doplněny selektivně zakázanými látkami, které nesmí být užity nebo aplikovány v průběhu soutěže v rámci specifického odvětví sportu. Jedná se o: (The 2014 Prohibited List, 2014, s. 10)

- **P1 – alkohol** zakázán především v sportech užívajících dopravních prostředků a bojových sportů. Jedná se o letecké sporty, lukostřelbu, automobilové závody, karate, motocyklové závody a powerboating,
- **P2 – beta-blokátory** (látky zlepšující „relaxační schopnost srdce, snižují produkci škodlivých látek vznikajících v těle jako odpověď na srdeční selhávání a zpomalují srdeční frekvenci“ (www.doping-prevention.sp.tum.de)) vyloučeny z užití zcela u závodní střelby a lukostřelby a z užití před začátkem a v průběhu soutěže automobilových závodů, billiardu, golfu, šipek a lyžování, speciálně v disciplínách skoky na lyžích, akrobatické lyžování - skoky a U-rampa, snowboard U-rampa a „big air“.

Světový antidopingový kodex uvádí ještě vedlejší výraz – tzv. **specifické látky**, za které se považují všechny vyjmenované zakázané látky kromě „*látek ve skupinách anabolických látek a hormonů a těch stimulantů a hormonálních antagonistů a modulatorů, vyjmenovaných jako takové na Seznamu.*“ (Světový antidopingový kodex čl. 4.2.2, 2009, s. 15)

3.2 Regulace a regulační orgány v oblasti dopingů

Regulační orgány zabývající se problematikou dopingů působí na národní i mezinárodní úrovni. Hlavní organizací zaměřenou na definici, vymezení a boj s dopingem je již zmíněná **WADA** – Světová antidopingová agentura. Tato agentura byla založena Mezinárodním olympijským výborem (**MOV**) v roce 1999, jako základní instituce pro boj s dopingem. V současné době je financována jak z prostředků MOV, tak v rámci rozpočtů jednotlivých států. Hlavními funkcemi agentury jsou vzdělávání, osvěta, vědecký výzkum a aktualizace Světového antidopingového kodexu. MOV a tedy i WADA jsou nevládními institucemi, které se zabývají výhradně dopadem porušení stanovených pravidel na sportovní záležitosti, stejně jako **CAS** (Arbitrážní soud pro sport), který je nejvyšší odvolací instancí pro sportovní záležitosti. Tyto instituce působí na mezinárodní úrovni a doplňují je vládní instituce na evropské úrovni působící v obecných otázkách.

Vládními institucemi jsou Rada Evropy a Evropský parlament. (Kubíček, 2012 s. 202-203; Nekola, 2000, s. 91-94)

Na národní úrovni působí několik institucí vzniklých a podléhajících mezinárodním úmluvám. Jedná se o **Český olympijský výbor** harmonizující předpisy světového antidopingového programu s českou úpravou a **Antidopingový výbor**, zřízen jako příspěvková organizace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, který je hlavním orgánem působícím v boji s dopingem. Antidopingový výbor (ADV) kromě výchovné, vzdělávací, informační a legislativní funkce plní především funkci kontrolní – tedy provádí dopingovou kontrolu. Činnosti ADV zahrnují vydávání směrnic „*pro provádění dopingových kontrol se seznamy zakázaných skupin dopingových látek a metod podle WADA, provádění dopingové kontroly při sportovních soutěžích i mimo ně a zajišťování analýzy odebraných vzorků v laboratořích dopingové kontroly, vydávání výchovné programy a organizaci osvětové akce na podporu sportovního soutěžení bez dopingu.*“ (Kubíček, 2012, s. 203) Další institucí na národní úrovni byla akreditovaná **Laboratoř dopingové kontroly**, kterou zřizovalo Ministerstvo zdravotnictví, jež byla v roce 2011 zrušena.

Všechny organizace zaměřené na problematiku dopingu fungují na základě úmluv a dokumentů, které byly postupně dle potřeby ratifikovány. Prvním dokumentem mezinárodního práva vyjadřujícím nutnost zahájení boje s dopingem byla Evropská antidopingová úmluva z roku 1989, v České republice byla retifikována v roce 2002. Hlavními mezinárodními nevládními dokumenty jsou již zmíněné dokumenty antidopingového programu – Světový antidopingový kodex, ze kterého vychází Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu. Celosvětovým dokumentem mezinárodního práva přijatým všemi státy UNESCO v roce 2005 je Mezinárodní úmluva proti dopingu, v České republice retifikována v roce 2007 (Sb. m.s. č.58/2007). Sankcionování, které se na základě Směrnice provádí dle disciplinárního řízení, je na národní úrovni od roku 2010 podpořeno také právní regulací zakotvenou v §288 Trestního zákoníku ČR. (Kubíček, 2012, s 204)

Dle závazných předpisů Světového antidopingového kodexu se **dopingové kontroly** provádí jako náhodný monitoring a jako soutěžní testování. Iniciaci dopingové kontroly v rámci **soutěžního testování** by měl provádět v souvislosti s mezinárodní soutěží orgán, který je pověřený řízením soutěže (např. Mezinárodní olympijský výbor, Mezinárodní federace pro mistrovství světa, apod.), u národních akcí dopingovou kontrolu iniciují národní antidopingové organizace. **Monitorovací mimosoutěžní testování** má pravomoc provádět národní organizace (v ČR ADV) u všech sportovců, „kteří se nacházejí v její zemi nebo kteří jsou státními příslušníky její země nebo rezidenty nebo drží licenci nebo jsou členy sportovní organizace její země.“ (Světový antidopingový kodex, s. 17) Mezinárodní sportovní federace provádějí monitorovací antidopingovou kontrolu u sportovců, kteří „jsou členy jejich národních svazů nebo se účastní jejich soutěží.“ (Světový antidopingový kodex, s. 18) Aby nedocházelo k duplikaci nebo překrývání testů musí všechny organizace

provádějící kontrolu vypracovat plány kontrol, které umožní jejich efektivní realizaci. (Světový antidopingový kodex, s. 18)

Národní dopingová kontrola je v České republice prováděna na základě **Směrnice pro kontrolu a postih dopingů**. Touto je stanoven postup provádění kontroly a sankce v případě pozitivního nálezu.

Při soutěži jsou sledovány všechny zakázané látky S0-S9, případně P1-P2 ve vybraných odvětvích. Dopingovou kontrolu (DK) nařizuje komisař, analýza vzorků je prováděna v dopingové laboratoři akreditované Světovou antidopingovou agenturou. Antidopingový výbor ČR uvádí následující obecný postup kontroly:

- „vybraný sportovec je vyzván k DK dopingovým komisařem nebo jeho asistentem,
- sportovec potvrdí přijetí výzvy svým podpisem na formulář výzvy,
- na místo určené k DK se sportovec musí dostavit neprodleně (nejpozději do 1 hodiny po podpisu výzvy k DK). V případě pokračování v soutěži či tréninku je možno po dohodě s dopingovým komisařem povolit odklad (tato skutečnost je zaznamenána do protokolu výzvy k DK),
- po příchodu do místnosti dopingové kontroly komisař zkontroluje totožnost sportovce (nutno mít s sebou průkaz totožnosti, např. licenci, řidičský průkaz, OP),
- sportovce může při dopingové kontrole doprovázet pouze jedna osoba,
- sportovec si vybere odběrovou nádobku a odevzdá pod dohledem dopingového komisaře stejného pohlaví vzorek moče (min. 90 ml), pozor – může trvat několik minut, ale i hodin bez možnosti opustit místnost DK, -
- sportovec si vybere zaplombovanou soupravu pro odběr, která obsahuje 2 lahvičky s číselnými kódy,
- vzorek je rozdělen na 2 části (vzorek A a B) a zapečetěn (dle typu soupravy – utěsněním víčka nebo plombami),
- ze zbytku moče dopingový komisař otestuje hustotu moče, která musí odpovídat limitu WADA. Pokud je hodnota nižší, než udává limit WADA, sportovec musí poskytnout další vzorek moče,
- při dopingové kontrole se vyplňuje protokol, do kterého sportovec uvádí požadované údaje např. identifikační údaje, kódy lahviček, léky, které užívá (v současném protokolu až 7 dní zpětně) a výživové doplňky,
- údaje v protokolu se na závěr stvrzují podpisy komisaře (popř. doprovodu) a sportovce.“ (www.antidoping.cz, Směrnice pro kontrolu a postih dopingů v ČR, 2009, s. 15-17)

Analýza vzorků je prováděna v laboratoři na základě Mezinárodního standardu pro práci laboratoří. V případě, že je výsledek vzorku A negativní, je test považován za negativní a laboratoř informuje příslušnou organizaci.

V případě, že je test vzorku A pozitivní a sportovec nepožádá o provedení analýzy vzorku B, je test považován za pozitivní a prohlášen za porušení antidopingových pravidel. V případě, že bude odhaleno porušení jiného antidopingového pravidla přímo nesouvisejícího s pozitivním výsledkem laboratorního testu, je postup analogický. Sportovci v případě pozitivního vzorku A až do obdržení výsledku o negativním vzorku B, nebo sportovci či angažované osobě při podezření na porušení jiného protidopingového pravidla.

I v případě, že sportovec, nebo zmíněná osoba sportovní činnost v průběhu hodnocení testů ukončí, bude analýza dokončena a pokud se prokáže porušení antidopingového pravidla, bude s nimi zahájeno disciplinární řízení. (např. provedení některé z dopingových metod, Směrnice pro kontrolu a postih dopingů v ČR, 2009, s. 17-20)

Postihy a sankce jsou při porušení antidopingových pravidel ukládány disciplinárním řízením. Disciplinární řízení je vedeno proti jednotlivci, jeho výstupy však mohou sankciovat v kolektivních sportech celé družstvo. Na jeho základě může být rozhodnuto o následujících sankcích (Směrnice pro kontrolu a postih dopingů v ČR, 2009, s. 22-30)

- **individuální sporty** - v probíhající soutěži jsou na základě pozitivního dopingového testu anulovány všechny výsledky a odebrány medaile,
- **skupinové sporty** – u skupinových sportů je nutné rozlišovat sankce pro jednotlivce a pro celá družstva:
 - **sankce pro jednotlivce**
 - anulování všech výsledků v soutěži, při které došlo k porušení antidopingového pravidla je provedeno automaticky, anulovány jsou dále také všechny výsledky, kterých sportovec dosáhl od odběru vzorku,
 - zákaz činnosti pokud se prokáže přítomnost, použití, pokus o použití nebo držení zakázaných látek nebo metod, platí i pro osoby podílející se na sportovní činnosti jiným způsobem než jako sportovec (při prvním porušení 2 roky), při odmítnutí nebo nedostavení se k dopingové kontrole nebo podvádění při dopingové kontrole (při prvním porušení 2 roky), při obchodování nebo podání či pokusu o ně (při prvním porušení 4 roky), za nedodání informací o pobytu nebo nezastižení na deklarovaném místě pobytu (při prvním porušení 1-2 roky), při závažných důvodech jako je podání jiné než specifické látky nezletilému sportovci doprovodem personálem znamenající pro

tento doprovodný personál až doživotní zákaz činnosti a předání civilním regulačním orgánům,

- napomenutí – v případě pozitivního dopingového testu musí být prokázáno, že látky, které byly odhaleny, nebyly aplikovány úmyslně, ovšem pouze v případě prvního porušení,
- uložení finančních sankcí – jsou ustanovení svazů, která si sami definují za porušení antidopingového pravidla jako kompenzaci nákladů spojených s podporou sportovce.

Dobu trvání trestu lze prodloužit nebo zkrátit při podmínkách definovaných směrnicí. Při opakovaném porušení antidopingových pravidel nebo kombinaci porušení více pravidel jsou považovány za přitěžující okolnosti a mohou vést až k doživotnímu zakazu činnosti.

- **sankce pro družstva** – při porušení antidopingového pravidla jedním členem družstva je zahájeno cílené testování všech jeho členů. Bude-li cíleným testováním odhaleno porušení antidopingového pravidla více než dvěma členy, může svaz uplatnit následující sankce:
 - ztráta bodů,
 - diskvalifikace ze soutěže,
 - jiná sankce s analogickým dopadem.

Svaz má právo definovat samostatně za porušení antidopingových pravidel přísnější sankce, které jsou však v souladu se Světovým antidopingovým kodexem.

Odvolání proti rozhodnutí o porušení nebo neporušení antidopingového pravidla, stejně jako proti rozhodnutí o sankcích je možné se odvolat na mezinárodní úrovni k Arbitrážnímu soudu pro sport (CAS), na národní úrovni dle stanov dané sdružující organizace – svazem, institucí. Vyšší instance je pak Rozhodčí komise Českého olympijského výboru. Arbitrážní soud je soudem nejvyšší instance i pro spory na národní úrovni. Lhůta pro odvolání je 21 dnů. (Směrnice pro kontrolu a postih dopingů v ČR, 2009, s. 32-34)

Z právního hlediska jsou postihy porušování dopingových pravidel hodnoceny jako nakládání s látkami s hormonálním účinkem, který ukládá sazby odnětí svobody 1-12 let, nebo v případě podání zakázané látky nezletilému.

4 Cíl a metodika práce

Teoreticko-metodologická část práce je zaměřená na základní popis problematiky právní a neprávní regulace sportovní činnosti a definici klíčových pravidel týkajících se dopingu. V souvislosti s těmito cíly jsou v rámci všeobecného popisu problematiky prezentovány nástroje, orgány a dokumenty, které upravují právní a neprávní regulace sportu a definovány podmínky, jakým způsobem jsou uplatňovány. Zároveň jsou vymezeny nejčastější případy, kdy dochází k průniku právní a neprávní regulace sportovní činnosti, rozhodčí autonomie sportovních orgánů a právní otázky řešené výhradně civilními regulačními orgány.

Oblast dopingu je rozebrána ve druhé souborné kapitole teoretické části práce se zaměřením na způsob kontroly a prevence dopingu. Důležitou součástí této kapitoly je vymezení antidopingových pravidel a zevrubný souhrn tzv. zakázaných látek a metod, k jejichž užívání nebo podávání se tato pravidla vztahují. V návaznosti na stanovení hlavních prvků problematiky dopingu jsou definovány postupy regulace dopingu a autonomní i civilní orgány, v jejichž kompetenci je realizace specifické regulace. Zároveň jsou stanoveny podmínky, při kterých dochází k průniku právní a neprávní regulace dopingu.

Analyticko-praktická část práce navazuje na poznatky získané zpracováním teoreticko-metodologické části. Souhrnným cílem této části práce je odhalit sportovní disciplíny s nejvyšším výskytem dopingových případů v České republice i v zahraničí a zhodnocení vývoje této problematiky v posledních deseti letech. Zpracování této části práce je rozděleno na dvě oblasti sledující separátní dílčí cíle.

První zkoumaná oblast je zaměřena na vyhodnocení dat, která poskytuje Český antidopingový výbor o zaznamenaných případech porušování antidopingových pravidel na národní úrovni. Rozbor dat je zaměřen na stanovení nejvíce zasažených sportovních odvětví, míru zneužívání jiných než specifických látek a výši udělené sankce. Současně s tímto hodnocením je provedeno dílčí šetření intervence právních regulačních orgánů v zaznamenaných případech a vyhodnocena celková nutnost takového zásahu na národní úrovni.

Ve druhé části analyticko-praktické části je provedena rešerše mediálních publikací, které se týkají dopingových případů na nadnárodní úrovni. V rámci této rešerše jsou rovněž vybrány sportovní odvětví a disciplíny s vysokým počtem těchto případů. Na základě této rešerše je odvozen vývoj problematiky ve stanoveném období. Poté je provedena případová studie porušení antidopingových pravidel na mezinárodní úrovni u vybraných a veřejně známých případů. U každého případu je proveden krátký rozbor porušení antidopingových pravidel, kterých se případ týká. Na základě tohoto rozboru jsou stanoveny okolnosti, kdy je nevyhnutelná intervence civilních regulačních orgánů a také jejich věcná a místní příslušnost.

Analyticko-praktická část práce je ukončena shrnutím získaných poznatků z této oblasti, jehož součástí je srovnání trendů porušování antidopingových pravidel na národní i mezinárodní úrovni. Zároveň je provedeno zhodnocení vývoje aktivit spojených s bojem proti dopingu a jejich regulační účinnost.

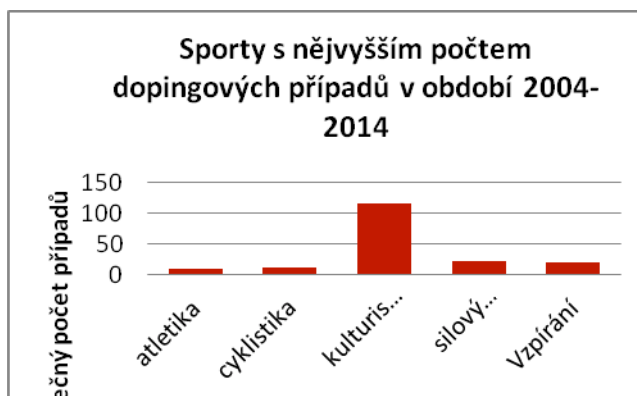
Analyticko-praktická část

5 Rozbor případů porušování antidopingových pravidel v ČR

Český antidopingový výbor byl zřízen v roce 1993 jako Občanské sdružení podle zák. Č 83/1990 Sb. o sdružování občanů. Od 1.1.2000 byl ustanoven Antidopingový výbor jako příspěvková organizace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dopingové kontroly provádí nepřetržitě od svého založení, od roku 2004 podle Světového antidopingového kodexu. Český antidopingový výbor uvádí celkem 301 případů porušení antidopingových pravidel od roku 2004. Z těchto případů bylo provedeno 43 dopingových kontrol mimo soutěž a zbylých 258 v průběhu soutěží pořádaných na národní úrovni. Následující tabulka (Tabulka 2) zobrazuje statisticky vyhodnocená data ukazující na nejčastější formy výskytu dopingových případů. Na obrázku (Obrázek 1) je grafické znázornění vyhodnocení sportovních odvětví s počtem výskytů dopingových případů přesahujícím hodnotu 10 sportovců ve vymezeném období.

Tabulka 2 Počet případů dopingu v ČR a sportovní odvětví, ve kterých se vyskytovaly za období 2004-2014

Počet řešených dopingových případů			
Sport	Počet	Sport	Počet
americký fotbal	2	Motokros	1
Atletika	10	naturální kulturistika	4
Baseball	5	Plavání	6
Basketbal	3	plochá dráha	2
běžecské lyžování	1	pozemní hokej	2
Bowling	1	přetlačení rukou	5
Box	6	Rugby	8
Cyklistika	12	silový trojboj	23
Dostihy	1	Skiboby	1
Florbal	2	Snooker	1
fotbal-futsal	6	Softball	2
Golf	1	stolní tenis	1
Házená	6	Střelba	1
Hokej	1	Sumo	1
Hokejbal	3	takewon-do	1
Judo	4	Tenis	2
Kanoistika	2	Triatlon	1
Kulturistika	115	Veslování	1
lední hokej	5	vodní pólo	4
Lukostřelba	3	Volejbal	6
Lyžování	3	Vzpírání	21
motocyklový sport	1	Zápas	6



Obrázek 1 Grafické znázornění sportovních disciplín s nejvyšším počtem dopingových případů v období 2004-2014

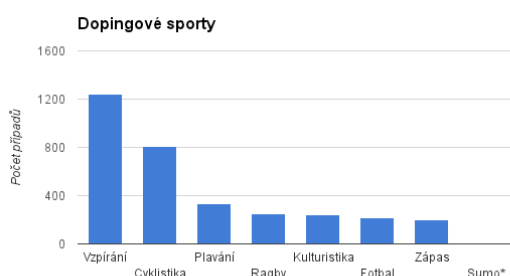
Nejvíce případů za celé období 2004-2014 zaznamenala kulturistika a s ní příbuzné sporty (naturální kulturistika, vzpírání, silový trojboj). V tomto odvětví byl také udělen nejvyšší počet zákazů činnosti délky 2 a více let. Dopingová kontrola, byla-li provedena (některé případy se týkají vyhýbání se kontrole nebo odmítnutí) odhalila v tomto odvětví větší počet výskytu látek skupin S1-S5. Zneužívání této skupiny se týká dále hlavně atletiky, plavání a cyklistiky, kde byly tresty také většinou vyšší. U kolektivních sportů (basketbal, baseball, fotbal, rugby, hokej, vodní pólo, volejbal, apod.) převládaly kanabinoidy a narkotika, tedy látky skupiny S6-S9. Silový trojboj téměř výhradně odhalil zneužívání androgenních hormonů, příbuzné vzpírání zase anabolika. (www.antidoping.cz)

Protože všechny případy byly definovány jako zneužívání zakázaných látek, byly řešeny disciplinárním řízením na národní úrovni autonomních orgánů. V žádném z případů nebyla nutná intervence právních orgánů.

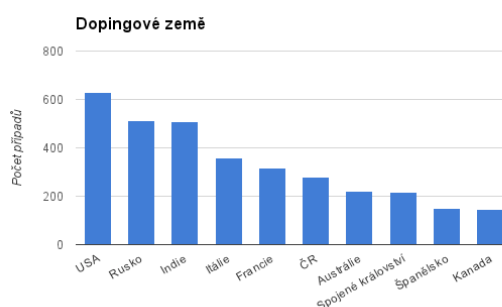
6 Rozbor

6.1 Mezinárodní statistika dopingových případů, vývoj regulačních nástrojů

Porušování dopingových pravidel nabývá na mezinárodní úrovni odlišné podoby. Na následujících obrázcích (Obrázek 2 a Obrázek 3) jsou graficky znázorněna odvětví sportu s nejvyšším podílem dopingových případů na mezinárodní úrovni a státy s nejvyšším výskytem případů. (blog.ihned.cz, 2014)



Obrázek 2 Grafické znázornění četnosti výskytu dopingových případů v rámci sportovních odvětví na mezinárodní úrovni (blog.ihned.cz, 2014)



Obrázek 3 Grafické znázornění srovnání států s nejvyšším výskytem dopingových případů za sledované období (blog.ihned.cz, 2014)

Na rozdíl od České republiky, která si co do počtu zaznamenaných dopingových případů vysloužila šesté místo v rámci celosvětového hodnocení v důsledku provádění dopingových kontrol v kulturistice, které se v řadě států neprovádějí, jsou nejvíce dopingem postiženy dvě sportovní odvětví – vzpírání a cyklistika. Toto vyhodnocení vyplývá z vyhodnocení provedených dopingových kontrol, je však zkresleno mnoha faktory, mezi které patří zneužívání omamných látek z rekreačních důvodů, ale také zejména skutečnost, že antidopingové výbory jednotlivých států nemají povinnost hlásit statistické výsledky dopingových kontrol Světové antidopingové agentuře a tudíž není možné je jednoznačně a obecně vyhodnotit. Z těchto důvodů je přesnější provést vyhodnocení sportovních odvětví s nejvyšší mírou porušování antidopingových pravidel prostřednictvím stanovení specifických sledovaných faktorů, které souvisí s vývojem regulačních nástrojů a také výskytem významných dopingových afér. Míra zneužívání zakázaných látek ve sportovních odvětvích by také měla pro potřeby srovnání a reprodukovatelnosti být vyjádřena jako poměr případů k celkovému počtu sportovců v odvětví.

Vývoj regulačních nástrojů boje proti dopingu souvisí zejména s odhalováním zmíněných afér. Jak bude možné vypořádat v konkrétních případech rozebraných v rámci případové studie v následující kapitole, ve sledovaném období od roku 2004 po rok 2014 došlo k několika klíčovým krokům, které souvisejí právě s tímto důležitým bodem boje proti dopingu.

Dopingové aféry (např. aféra dr. Fuentése nebo cyklisty Armstronga), které se vztahují k období let 2004-2007, kdy nebyly ještě k dispozici plně ověřené laboratorní metody odhalování některých dopingových látek např. Erythropoetinu a také nejednotná metodika dopingových kontrol, neexistoval prakticky žádný nástroj, který by dokázal odhalit užití některých dopingových látek a metod. Jediný způsob, jakým bylo možné sofistikovanou metodu umožňující zkreslit nebo falzifikovat výsledky dopingových testů bylo možné odhalit pouze v případě, že se některý z viníků přiznal (v případě dr. Fuentése šlo o bývalého člena cyklistické stáje, v případě Lance Armstronga přiznání provedl sám). V souvislosti s těmito případy se jednak rozšířila protidopingová pravidla ze sportovců také na členy doprovodných skupin. Zároveň mnoho států postupně přijalo legislativní úpravu takového jednání, tedy úmyslného podání zakázané látky definované Seznamem zakázaných látek sportovci třetí osobou.

Vzhledem ke skutečnosti, že ani prostřednictvím těchto regulačních nástrojů nebylo dosaženo adekvátního postupu pro odhalování konkrétních dopingových případů, pouze byly vytvořeny podmínky pro jejich přísné trestání, začaly se v roce 2009 uplatňovat tzv. **biologické pasy**, které jsou založené na dlouhodobém sledování „*biologických parametrů sportovce v krvi sportovce*“ (Vondráčková, 2014). Pomocí biologických pasů jsou pravidelně zaznamenávány hladiny definovaných látek v krvi sportovce, „*systém zohledňuje jak specifika jednotlivých sportů, tak individuální parametry jednotlivých sportovců a na základě nich vzniká tzv. Adaptivní model, což je matematický model vypracovaný tak, aby odhalil neobvyklé hodnoty ve vzorcích sportovce, které si vyžadují další přezkum. Model určuje pravděpodobný dlouhodobý profil hodnot za předpokladu normálního fyziologického stavu sportovce.*“ (Vondráčková, 2014) Hodnocení je prováděno rovněž pravidelně, při překročení limitů některého ze sledovaných parametrů jsou ihned podniknuty patřičné kroky. Zároveň jsou však prováděny i revize vývoje hodnot jednotlivých parametrů a sledovány jejich významné výkyvy (odchylky). Pro případy, ve kterých je sledován výskyt abnormálního dlouhodobého vývoje hodnot, však není stanovená přesná metodika postupu a postihu. Zavádění biologických pasů je prioritní zejména v takových sportovních odvětvích, která se vyznačují zvýšenou mírou výskytu dopingu nebo propracovaným dopingovým zákulisím.

Na základě stanovených kritérií, kterými jsou častý výskyt významných dopingových afér malého i velkého významu a zavedení biologických pasů s vyšší vypovídající hodnotou v porovnání s neúplným průměrem, lze za sportovní odvětví s největší mírou zneužívání dopingu považovat cyklistiku, tenis, silové sporty, fotbal nebo atletika.

6.2 Konkrétní případy porušování pravidel a jejich řešení

Případ č. 1 Případ trenéra Eufemiana Fuentes

Španělský doktor byl obviněn z porušení antidopingových pravidel při přípravě cyklistů na cyklistické závody. Porušení pravidel mělo být provedeno prostřednictvím M1 metody, tedy manipulace s krví nebo krevními složkami. Případ začal v roce 2006, kdy bývalý jezdec týmu Kelme Jesus Manzano po opuštění týmu oznámil médiím, že mu byly v rámci tréninku i soutěží podávány zakázané látky a krevní transfuze. Protože v té době ještě nebyl ve Španělsku doping legislativně podchycen, byly všichni členové aféry (nazvané operace Puerto) žalováni ihned španělským soudem podle zákona za ohrožení veřejného zdraví. Soud vynesl rozsudek v roce 2013, Fuentes, který byl hlavním obviněným a také tím, kdo podával sportovcům transfuze, byl odsouzen k jednomu roku odnětí svobody, zákazu činnosti na čtyři roky a pokutě. (www.theguardian.com, 2013; www.bbc.com, 2013)

Rozbor:

Jelikož se jedná o případ, který nelze retroaktivně soudit dle nových zákonů, byl obviněný souzen pouze civilním soudem. Obvinění naplňují skutkovou podstatu čl. 2.8 Světového antidopingového kodexu, došlo tedy i k porušení antidopingových předpisů. V současné době by takový případ byl kromě civilního soudu řešen paralelně na autonomní úrovni sportovní.

Případ č. 2 Případ Jamajských sprinterů Asafa Powella a Shertone Simpson

Oba sportovci byli podrobeni národní dopingové kontrole v rámci Jamajského národního mistrovství s výsledkem pozitivním na oxilofrin, což je stimulantum ze skupiny S6, tedy látka, která nesmí být užívána v průběhu soutěže. Sportovcům byl národní asociací udělen trest zákazu činnosti na 18 měsíců antidatovaný k datu odběru vzorků. Oba sportovci se proti rozhodnutí komise disciplinárního řízení Antidopingového výboru odvolali k Arbitrážnímu soudu pro sport (CAS) s požadavkem na zkrácení doby zákazu činnosti. Odvolání bylo podloženo tvrzením, že pravděpodobně byla Powellovi pravděpodobně aplikována kontaminovaná dávka látky Epiphany D1 a že jemu i sportovkyni, se kterou sdílí stejný tréninkový tým, látku podal trenér Chris Xuereb. Xuereb tvrzení o podávání zakázaných látek odmítl. Na základě tohoto tvrzení byl však oběma sportovcům zákaz činnosti zkrácen na 6 měsíců v souvislosti s uznáním kontaminace podané povolené látky. (www.bbc.com, jamaica-gleaner.com)

Rozbor:

Pozitivní dopingové testy byly důvodem pro vyměření sankce, kterou oba sportovci uznali, žádali ovšem zkrácení trestu, vzhledem k tomu, že nezneužili zakázanou látku úmyslně. Odvolání bylo směřováno ihned na regulační orgán nejvyšší instance. V případě, že by se trenérovi prokázal záměr podání zakázané látky, bylo by kromě autonomního orgánu zahájeno řízení také civilním právním orgánem, pokud v zemi, kde k uvedenému činu došlo, existuje právní kvalifikace pro tento čin.

Případ č. 3 Případ pálkaře Alexe Rodrigueze

Za pozitivní dopingový test byl baseballovému hráči Alexu Rodriguezovi udělen trest suspendace na 211 zápasů. Rodriguez proti trestu podal žalobu k Federálnímu soudu, pro snížení trestu na 162 zápasů avšak žalobu stáhl. (ihned.cz)

Rozbor:

Na Rodriguezově případě lze demonstrovat další typ intervence civilního regulačního orgánu do sportovního sporu. Jedná se o podání žaloby v souvislosti s rozhodnutím Arbitrážního soudu pro sport. Této možnosti však sportovci využívají pouze zřídka vzhledem k dlouhé době vydání rozhodnutí soudu, které má podobu nařízení k projednání případu znovu před Arbitrážním soudem a hlavně musí doložit, že byla porušena procedurální stránka projednávání případu autonomním sportovním orgánem.

Případ č. 4 – Bikrosařka Horáková

Jana Horáková byla v roce 2011 testována s pozitivním nálezem clenbuterolu (S 1.2 ostatní anabolické látky). Proti pozitivnímu výsledku se bránila odvoláním podpořeném krevním testem a analýzou vlasu a nemožností porovnat DNA vzorku moči s referenčním. Dále také uvedla mnoho vědeckých studií, které dokazují, že stejné množství, jaké bylo nalezené v jejím vzorku může být přijato z kontaminovaného mléka nebo masa. Po odvolání k Rozhodčí komisi Českého olympijského výboru byla trestu zproštěna, paralelní spor byl řešen na mezinárodní úrovni Arbitrážním soudem pro sport na základě odvolání podaném Mezinárodní cyklistickou unií. Ten však rozhodl o trestu dvouletého zákazu činnosti, proti kterému není možnost odvolání. (sport.idnes.cz, 2012)

Rozbor:

Pozitivní dopingový test bikrosařky byl důvodem pro udělení trestu, který Arbitrážní soud pro sport vyměří ve většině těchto případů i navzdory opačnému rozhodnutí regulačního orgánu nižší instance. Jedná se z větší míry o preventivní krok, který by měl eliminovat případné precedenty, které by tímto způsobem mohly

vzniknout (odvolávání se na kontaminaci jídla nebo doplňků stravy), které jsou velmi často používány. Vědecké studie nejsou v tomto případě podloženým tvrzením. Pochybení by bylo možné spíše spatřovat v neexistenci kontrolních prostředků, které byly jmenovány, tedy zajištění možnosti analýzy DNA a stanovení konkrétních hodnot, které se v těle sportovce při zneužívání těchto látek nachází. Zde však vyvstává problém neexistujícího účinného nástroje k odhalení zneužívání zakázaných metod.

Případ č. 5 – Biologický pas Romana Kreuzigera

Koncem června 2013 bylo cyklistovi doručeno oznámení o přezkoumání dat v jeho biologickém pasu odborníky z Antidopingové agentury Světové cyklistické unie (UCI). V rozmezí roku 2011-2012 byly shledány v dopingové kontrole anomálie, na jejichž základě Mezinárodní cyklistická unie pozastavila cyklistovi činnost kvůli podezření na porušení antidopingových pravidel. Sportovní činnost byla cyklistovi pozastavena od doručení oznámení až do rozhodnutí na základě přezkumu posudků. Cyklista podal odvolání k Arbitrážnímu soudu pro sport (CAS) podložené třemi oponentními posudky expertů podporujících negativní dopingový výsledek. (romankreuziger.com) Verdikt CAS byl ovšem zamítavý. Mezinárodní cyklistická unie řešení případu dále postoupila regulačnímu orgánu národní úrovně. Případ převzala Rozhodčí komise Českého olympijského výboru, která rozhodla, že nedošlo k porušení antidopingových pravidel vzhledem k nepřekročení povolených limitů sledovaných látek a zdravotnímu stavu cyklisty (Roman Kreuziger podstupuje hormonální léčbu štítné žlázy). Na mezinárodní úrovni je nyní projednáváno odvolání cyklisty u Arbitrážního soudu. V souvislosti s výsledky přezkumu požaduje Mezinárodní cyklistická unie zákaz činnosti „*od dvou do čtyř let, zrušení jeho výsledků od března 2011 včetně historických pátých míst z Gira d'Italia a Tour de France a pokutu 770 tisíc eur (přes 21 milionů korun) plus uhrazení nákladů na řízení.*“ (www.denik.cz, 28.10.2014)

Rozbor:

Spor byl zahájen na návrh mezinárodní (nadmárodní) autonomní organizace, která disponuje pravomocí sankcionování aktivního člena. Vzhledem k podezření porušení antidopingových pravidel sportovcem bylo rozhodnuto, že hodnoty, které byly ujištěny ve vzorku A umožňují pozastavení činnosti sportovce na dobu nutnou k potvrzení pozitivního výsledku. Tento postup je nestandardní zvláště jedná-li se o zpětný přezkum hodnot, které již byly označeny za dopingově negativní. Regulační orgán argumentoval značnými výkyvy ve výsledcích testů, i když se nejednalo o překročení limitů, které mohou znamenat použití zakázaných metod zkreslujících výsledné hodnoty.

Spor byl řešen na národní i mezinárodní úrovni. Regulační orgán národní úrovně zrušil pozastavení činnosti sportovce ovšem jenom s ohledem na výsledek rozhodnutí orgánu vyšší instance.

Rozhodnutí národního regulačního orgánu je tedy sice pravomocné, ovšem v případě, že Arbitrážní soud pro sport rozhodne ve prospěch navrhovatele (nadmárodní sdružující organizace), bude rozhodnutí a sankce platná k inkriminované době, kdy mělo dojít k porušení antidopingových pravidel (tedy roku 2011), což znamená také anulaci všech výsledků získaných do data rozhodnutí.

Jelikož se v tomto případě nejednalo o případ, který by porušoval civilní právo – distribuce, držení, obchodování nebo podání látek zakázaných dle Světového antidopingového kodexu (čl. 2.7 a 2.8), lze spor řešit pouze prostřednictvím neprávních regulačních orgánů.

6.3 Diskuze

Analyticko-praktická část práce je zaměřená na srovnání situace v oblasti dopingů v České republice a na mezinárodní úrovni a vyhodnocení vývoje nových nástrojů k prevenci a odhalování porušování antidopingových pravidel. Současně je proveden rozbor konkrétních případů s cílem vyhodnotit postupy užívané při řešení případů porušování antidopingových pravidel.

V podmínkách České republiky bylo dopingovou kontrolou odhaleno nejvíce případů v kulturistice, silových sportech a cyklistice. Stejně jako na mezinárodní úrovni, kde ze statistického hodnocení nejvyšší míry dopingů dosahuje odvětví vzpírání a cyklistiky, je dáno zhoršenými podmínkami při odhalování zneužívání zakázaných metod. K odhalení skutečné míry zneužívání zakázaných látek a metod jsou vyvíjeny různé nástroje, z nichž největší ohlas zaznamenaly biologické pasy. Jejich koncept založen na pravidelné dopingové kontrole a dlouhodobém záznamu hodnot se jeví jako velmi účinný nástroj, který průběžnými dopingovými kontrolami odběru krve odhalí atypické výkyvy sledovaných hodnot, které mohou být důsledkem dopingů. Problém spočívá v nestanoveném postupu vyhodnocování dlouhodobých údajů, jejichž výkyvy mohou být také výsledkem užívání povolených medikací. Nebude-li zaveden jednotný postup pro hodnocení dlouhodobých hodnot biologických pasů podložený komplexním výzkumem, dle kterého bude možné jednoznačně stanovit nevhodnost atypického výskytu abnormálních hodnot nebo spravedlivé a všeobecně platné pravidlo zahrnující způsob postihu a odvolání proti rozhodnutí, bude vždy existovat možnost zneužití biologického pasu k odbourání konkurence. Stejný problém lze spatřit v případě Jany Horákové. Dopingová kontrola by měla u testů moči kromě vyhodnocení vzorku A resp. B také automaticky vyhodnotit DNA profil moči, aby bylo možné jednoznačně vyloučit možnost záměny vzorků.

Stanovení míry intervence civilních soudů do sportovních sporů, které je posledním z cílů analyticko-praktické části práce v případě národní i mezinárodní úrovně, potvrdilo poznatky získané v teoretické části práce, tedy že k němu dochází zejména v souvislosti

s články 2.7 a 2.8 Světového antidopingového kodexu, tedy při úmyslném držení, obchodování nebo podání zakázané látky sportovci třetí osobou. Takový případ nebyl v České republice zaznamenán, ze zahraničních lze zmínit případ dr. Fuentése, který byl nakonec odsouzen, ale také trenéra jamajských atletů, který ovšem nakonec nebyl obžalován.

Rozbor případu Alexe Rodrigueze poukázal na další typ intervence civilních soudů do sportovních sporů, ke kterému dochází při nesouhlasu s rozhodnutím Arbitrážního soudu pro sport. Civilní soud však pouze rozhodne o přezkoumání a vrátí spor nazpět k Arbitrážnímu soudu. Této možnosti sportovci nevyužívají zejména z důvodu dlouhého trvání soudního sporu a adekvátně se prodlužující hrozbě zpětného zákazu činnosti.

7 Závěr

Sport a sportovní aktivity představují v současné době díky komercializaci a medializaci této zájmové oblasti specifický typ průmyslové činnosti. Vzhledem k široké škále činností, které jsou v této oblasti realizovány, a nadnárodnímu charakteru provozovány, zejména profesionálního sportu, je proces jeho regulace složitou záležitostí, zejména s ohledem na požadavek rychlého řešení sporů. Z tohoto důvodu jsou regulační orgány sportu děleny na právní a neprávní, přičemž autonomie neprávních regulačních orgánů a jejich pravomoci jsou navázány na specifické typy problémů, které buď vůbec, nebo jen částečně zasahují do civilního práva.

Cílem této práce bylo komplexně popsat problematiku regulace sportu, definovat a vyhodnotit účinnost regulace dopingu na národní i mezinárodní úrovni. Všeobecný popis právní i neprávní regulace sportu společně s aspekty regulace dopingu byly provedeny v teoreticko-metodologické části práce. Neprávní regulační orgány mají výhradní právo rozhodování ve věcech týkajících se porušování pravidel sportu. Civilní právní regulační orgány mají pravomoc intervence v otázkách všeobecného práva, například ve věcech občansko-právních a obchodních vztahů, daňové evidence apod. Věcná a místní příslušnost regulačního orgánu závisí na typu soutěže – (národní, mezinárodní) a řízení (disciplinární, civilní, odvolací). V určitých oblastech však dochází k průniku pravomocí právní i neprávní formy regulace sportu. Jedná se zejména o takové typy sporů, při kterých dochází k porušení pravidel sportovní disciplíny a zároveň lze přestupek klasifikovat jako porušení zákona. Z takových případů lze jmenovat trestně-právní odpovědnost za úraz způsobený při sportovních aktivitách nebo doping.

Doping představuje speciální sportovní problematiku definovanou jako zneužívání zakázaných látek podporujících výkonnost sportovců. Regulaci sportu v oblasti dopingu zajišťuje především Světová antidopingová agentura, která představuje zdrojovou organizaci sdružující národní Antidopingové výbory a vydávající dokumenty a směrnice pro boj s dopingem. Na základě těchto dokumentů jsou prováděny soutěžní i mimosoutěžní dopingové kontroly ověřující plnění antidopingových pravidel.

V případě odhalení porušení antidopingového pravidla je tento přestupek primárně řešen příslušným autonomním neprávním regulačním orgánem (národním nebo mezinárodním). Nejvýše v hierarchii neprávních regulačních orgánů je Arbitrážní soud pro sport, který přezkoumává rozhodnutí orgánů nižších instancí na základě odvolání některé ze stran sporu. Sankce pro porušení antidopingových pravidel jsou stanoveny v příslušném dokumentu (Světový antidopingový kodex a doplňující dokumenty).

Intervence právního orgánu je v případě dopingu realizována ve specifických případech, při spáchání trestného činu obchodování, držení distribuce nebo úmyslného podání či pokusu o podání zakázané látky nebo metody. Tento akt je v současné době zakotven v trestním (nebo obdobném) zákoně států sdílejících Mezinárodní úmluvu o boji s dopingem a je řešen místně příslušným civilním soudem.

Analyticko-praktická část práce byla zaměřena na vymezení konkrétních aspektů problematiky dopingů s cílem určit sportovní odvětví, která se vyznačují nejvyšší mírou dopingů a také účinnost nástrojů užívaných v boji proti němu. Hlavní sportovní odvětví zasažené dopingem se na národní a mezinárodní úrovni lišila. Zatímco v České republice bylo nejvíce případů zaznamenáno v kulturistice, v mezinárodním měřítku se jedná spíše o cyklistiku a atletické sporty. Intervence civilních soudů v oblasti dopingů je zaměřena na porušování vymezených článků Světového antidopingového kodexu a také slouží k přezkumu rozhodnutí autonomního sportovního orgánu nejvyšší instance – Arbitrážního soudu pro sport.

Na účinnost aktuálně užívaných antidopingových regulačních nástrojů lze nahlížet z více hledisek. Standardní dopingové kontroly (soutěžní i mimosoutěžní) se ukázaly jako velmi účinné, nejsou-li realizovány zakázané metody. V tomto případě je úspěšnost odhalení dopingů mizivá a závisí zejména na přiznání nebo svědectví dotčených osob. Nedostatečnost hodnocení a nestanovení jednotných postupů pro postih prozatím znemožňují konceptu biologických pasů stát se účinným regulačním nástrojem, kterého lze snadno zneužít. Nedostatkem standardní dopingové kontroly také spočívá v chybějícím DNA testu, který by vyloučil případné stížnosti na záměnu vzorků moči.

Boj s dopingem a zavedení správné právní i neprávní formy regulace, je důležitým krokem, který zajistí dostatečnou ochranu zdraví sportovců i jejich vyvážený a rovnocenný přístup ke sportovním aktivitám. Až po jeho úplné eliminaci bude možné sportovní disciplíny i výkony hodnotit spravedlivě a sport se stane opět formou zábavy a ne nezdravého soutěžení.

Hlavní přínos práce lze spatřovat v aktuálním náhledu na problematiku právní a neprávní regulace dopingů ve sportu a zhodnocení konkrétních případů odhalujících nedokonalou účinnost užívaných nástrojů antidopingové regulace.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

LITERATURA

Knihy

HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo: hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012, 1 online zdroj (87 s.). Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. ISBN 978-80-87439-07-4.

KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2001, xxii, 278 s. ISBN 80-7179-532-1.

KUBÍČEK, Jiří. *Sport a právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 316 s. ISBN 978-80-210-6040-1.

MAREK, Josef. *Farmakoterapie vnitřních nemocí*. 4., zcela přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2010, xxiv, 777 s. ISBN 978-802-4726-397.

NEKOLA, Jaroslav. *Doping a sport*. Vyd. 1. Praha: Olympia, 2000, 129 s. ISBN 80-7033-137-2.

NOVOTNÝ, Jiří. *Sport v ekonomice*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 512 s. ISBN 978-80-7357-666-0.

PYŠNÝ, Ladislav. *Doping: rizika zneužití : zakázané prostředky v kondičním i vrcholovém sportu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 93 s. ISBN 80-247-1702-6.

SLUKA, Tomáš. *Profesionální sportovec: (právní a ekonomické aspekty)*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 199 s. ISBN 978-80-903609-5-5.

Judikatura

Zákon č. 115/2001 Sb., zákon o podpoře sportu.

Zákon č. 60/2000 Sb., o ochraně olympijských symbolik.

Webové zdroje

VONDRÁČKOVÁ, Liběna. Dokazování v řízeních o porušení antidopingového pravidla - biologický pas sportovce. In: *Epravo.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-11-21]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/dokazovani-v-rozenich-o-porueni-antidopingoveho-pravidla-biologicky-pas-sportovce-96055.html>

Antidopingový výbor ČR. *Antidopingový výbor ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.antidoping.cz/>

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ANTIDOPINGOVÝ VÝBOR ČR. *Směrnice pro kontrolu a postih dopingů v ČR*. 2009. Dostupné z: <http://www.antidoping.cz/documents/smernicedoping.pdf>

Asafa Powell & Sherone Simpson have doping sanctions reduced. In: *Www.bbc.com* [online]. 2014 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/sport/0/athletics/28303077>

Češi jsou na světové špičce dopingů. Důvodem je kulturistika a marihuana. In: *Hospodářské noviny ihned.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-11-21]. Dostupné z: http://blog.ihned.cz/c3-61572380-06b000_d-61572380-06b000_d-61572380-cesi-jsou-na-svetove-spicke-dopingu-duvodem-je-kulturistika-a-marihuana

Dopingové případy v ČR 2004–2014. In: *Abtidopingový výbor ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: http://www.antidoping.cz/dopingova_kontrola_pripady.php

Doping doctor Eufemiano Fuentes' sentence shocks anti-drugs bodies. In: *Www.theguardian.com* [online]. 2013 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/sport/2013/apr/30/doping-doctor-eufemiano-fuentes-sentence-shock>

Není to doping, ale hon na čarodějnice, brání se Horáková. In: *Sport.idnes.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-11-21]. Dostupné z: http://sport.idnes.cz/bikrosarka-jana-horakova-se-brani-dopingovemu-narceni-pfw-/cyklistika.aspx?c=A120629_135034_cyklistika_par

Rodriguez přijal trest za doping. Rok si nezahraje a přijde až o 25 milionů dolarů. In: *Ihned.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: ihned.cz/c3-61678790-000000_d-61678790-000000_d-61678790-rodriguez-prijal-trest-za-doping-rok-si-nezahraje-a-prijde-az-o-25-milionu-dolaru

Romankreuziger.com [online]. 2014 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://romankreuziger.com>

Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu v České republice. In: *Antidopingový výbor ČR* [online]. [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: http://www.antidoping.cz/dokumenty_smernice.php

Supplement from Xuereb had Oxilofrine. In: *Jamaica-gleaner.com* [online]. 2014 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://jamaica-gleaner.com/gleaner/20140109/sports/sports1.htm>

Spanish doctor Fuentes convicted over cyclist doping. In: *Www.bbc.com* [online]. 2013 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-22353145>

TECHNISCHE UNIVERSITÄT MÜNCHEN. *Doping allgemein* [online]. 2014 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.doping-prevention.sp.tum.de/de/doping-in-general.html>

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

UCI žádá pro Kreuzigera tvrdý trest: zákaz až na čtyři roky a pokut. In: *Www.denik.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: http://www.denik.cz/ostatni_sport/uci-jde-tvrde-za-svym-pro-kreuzigera-chce-trest-na-ctyri-roky-a-tucnou-pokutu-20.html

WADA - WORLD ANTIDOPING AGENCY. *The 2014 Prohibited List: Internatinal standard*. 2014. Dostupné z: <https://www.wada-ama.org/en/resources/science-medicine/prohibited-list>

WADA - SVĚTOVÁ ANTIDOPINGOVÁ AGENTURA. *Světový antidopingový kodex*. 2009. Dostupné z: http://www.antidoping.cz/documents/svetovy_antidopingovy_kodex_2009.pdf

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz